

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเจริญงอกงามของบุคคล ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความสามารถที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ส่วนสำคัญของการศึกษาคือ การเตรียมคนเพื่อสร้างสังคม การศึกษาจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นในการพัฒนาคนแบบยั่งยืน และในการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 42 ระบุให้จัดการศึกษาที่ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดจากหลักการดังกล่าว แนวการจัดการ การเรียนการสอนสมัยใหม่เรียกร้องให้ครูลดบทบาทลงอย่างมากเท่าใดยิ่งเป็นการดี เพื่อให้ผู้เรียนได้คิด และสร้างความรู้ด้วยตนเองตั้งแต่เริ่มแรก ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และช่วยเหลือกัน โดยผ่านกระบวนการฝึกทักษะ กระบวนการประเมินผล และส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรเน้นการเรียนรู้ที่มีความหมายให้ผู้เรียนมีความสุข ในส่วนของการส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรนั้น หลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนรู้ชีวิตของตนเอง ของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจระดับประถมศึกษา เศรษฐกิจสังคม ตลอดจนสามารถจะพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นได้ รวมทั้งจะทำให้ ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรักและผูกพันกับท้องถิ่น ในแนวการดำเนินการ ซึ่งถือว่าเป็นเสมือนยุทธศาสตร์ที่จะทำให้การนำเอาหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จัดการเรียนการสอน โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ตามความเหมาะสมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถปฏิบัติได้ โดยให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหา รายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น (กรมวิชาการ. 2540 : 5)

ในปัจจุบันนี้การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่ผู้เรียน ศึกษาอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพปัญหา กระบวนการแก้ปัญหาและสามารถนำประสบการณ์ เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รู้เกี่ยวกับ

ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพแวดล้อม หรือด้านต่าง ๆ กระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ ผู้เรียน ได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นแล้วจะต้องนำเอา ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนด้วย เพราะจะช่วยทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง จนสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาตาม หลักสูตรที่กำหนดไว้ว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตที่ทำประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะสังคมท้องถิ่น ของตนเอง (กรมวิชาการ. 2540 : 5)

ซึ่งทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้เรื่องท้องถิ่น มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการศึกษา เรื่องราวของท้องถิ่น ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ประวัติความเป็นมา ของพื้นที่บ้าน สร้างความเข้าใจในสังคม เศรษฐกิจและการปกครองในอดีต ซึ่งให้เห็นถึงการพัฒนา ของสังคม ความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน ความประทับใจ ในวัฒนธรรม มรดก ความเจริญของท้องถิ่นอันจะนำไปสู่ความรักความสามัคคีของคนในชาติ กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดให้ท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและจัดทำสาระของ หลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกระดับ และ สนับสนุนให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น โดยเฉพาะหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเพื่อให้ ผู้เรียนเข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความ เป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีจิตสำนึกในการ อนุรักษ์ ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทยทรัพยากรธรรมชาติและ และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคมจาก แนวดำเนินการที่หลักสูตรกำหนดให้ สถานศึกษาสามารถปรับรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชา สอดคล้องกับสภาพและ ความต้องการของท้องถิ่น ทั้งในลักษณะของการทำสื่อเสริม การเพิ่มเติม รายละเอียดและกิจกรรมเสริมเนื้อหาที่มีอยู่แล้วในหลักสูตร และสามารถนำภูมิปัญญา ท้องถิ่น มาร่วมพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน ดังนั้นครูซึ่งมีหน้าที่ และบทบาทสำคัญ ในการ จัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็ก และเยาวชนซึ่งเป็นผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สาระการเรียนรู้ที่สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นสาระที่มีเนื้อหา ที่เกี่ยวกับการพัฒนา และ การแก้ปัญหาชีวิต เนื้อหาส่วนหนึ่งเป็นปัญหา และความต้องการของชีวิตโดยตรง เนื้อหาอีกส่วน หนึ่งยังเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ค่านิยม และคุณธรรมของผู้เรียน และมีลักษณะ การสร้างขึ้นโดยการนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มาสัมพันธ์อย่างผสม กลมกลืนได้สัดส่วน สมดุลกันนำไปสู่การแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต และยังมุ่งเน้นทักษะ กระบวนการคิด ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์ ทักษะกระบวนการทางสังคม การเรียน

การสอนในการสร้างเสริมประสบการณ์นี้จึงต้องให้เกิดทักษะและกระบวนการดังกล่าวขึ้น เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และประสบการณ์ชีวิตซึ่งมีขอบข่ายกว้าง และยืดหยุ่นตามความเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาตามหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนที่ผ่านมายังไม่บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ การเรียนการสอนในระบบโรงเรียน เรียนแต่วิชา รู้เฉพาะในหนังสือ และถูกกำหนดด้วยตารางสอนและห้องเรียน การพัฒนาคนจึงไม่เอื้อให้คนมีนิสัยใฝ่หาความรู้หรือคุณลักษณะที่มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งทำงาน วิธีการเรียนการสอนไม่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่เรียนกับชีวิตประจำวันหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งครอบครัวและชุมชนไม่มีโอกาสร่วมคิด ร่วมสอน หรือร่วมเรียนรู้ ไม่มีโอกาสหรือปลูกฝังให้ภูมิปัญญาในศิลปวัฒนธรรมของ ท้องถิ่นและชาติ ตลอดระยะเวลาในโรงเรียน ผู้เรียนขาดการอบรมขัดเกลาให้เป็นผู้เรียนพากเพียรเรียนรู้ ผู้งานยึดมั่นในความสุขใจอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ ปัญหาเหล่านี้เกิดจากครูผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายในการเรียน ไม่ตั้งใจเรียนที่จะเสาะแสวงหาความรู้ ให้กว้างขวางขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลกปัจจุบัน (รัตนะ บัวสนธ์.2535 : 6)

ในสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นหลักสูตรกำหนดเนื้อหาไว้กว้างๆ เพื่อให้แต่ละท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดทำ และพัฒนาหลักสูตรของตนเอง ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องรวบรวมข้อมูล เรื่องราว นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้นั้น ดำเนินไปตามจุดประสงค์ แต่จากผลการวิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีปัญหาในการใช้ และปรับหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น เนื้อหาในหลักสูตรกำหนดมากเกินไป บางเนื้อหาของหลักสูตรล้าสมัย ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้านสื่อการเรียนการสอนขาดห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าสำหรับครู โดยเฉพาะ ขาดอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและไม่ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องเฉพาะของแต่ละจังหวัดนั้น มีน้อยทำให้ขาดแหล่งค้นคว้า หาความรู้ และจากการประเมินผลที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนในเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัวของผู้เรียนยังไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 40) และจากผลการวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ ได้เสนอแนะว่าการที่จะแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้ควรจัดทำสื่อการเรียนเสริมเช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน และวีดิทัศน์ เป็นต้น จากการศึกษาหลักการสร้างสื่อการเรียนเสริม และมีลักษณะคล้ายคลึงกันอยู่ประการหนึ่งคือ ชุดการเรียนการสอนสามารถเป็นสื่อ

ทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้ของ นักเรียน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอน และยังทำให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้เนื้อหาวิชาที่สลับซับซ้อน และเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้นักเรียนได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครูผู้สอนด้วย ในส่วนของนักเรียนนั้น นักเรียนได้ เรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเองย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของจังหวัดชัยนาท พบว่าจังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติ การศึกษาเรื่องราวของจังหวัดทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ประวัติความเป็นมาของพื้นที่บ้าน สร้างความเข้าใจในสังคม เศรษฐกิจ และการปกครองในอดีต ซึ่งให้เห็นถึงการพัฒนาของสังคม ความเป็นอยู่ของชุมชนใน ท้องถิ่น ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน ความประทับใจในวัฒนธรรม มรดก ความเจริญของ ท้องถิ่นอันจะนำไปสู่ความรักความสามัคคีของคนในชาติ แต่ในสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามเนื้อหาจังหวัดของเรา หลักสูตรกำหนดเนื้อหาไว้กว้างๆ เพื่อให้แต่ละท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดทำ และพัฒนาหลักสูตรของตนเอง จากการศึกษางานวิจัยพบว่าเนื้อหาวิชา ไม่สามารถหา คู่มือเพื่อศึกษาเนื้อเรื่องที่สมบูรณ์ได้ (สมศักดิ์ ชอบตรง, 2526.อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ 2541 : 20) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องรวบรวมข้อมูลเรื่องราว นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามจุดประสงค์และจาก การประเมินคุณภาพคุณภาพการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใน ปีการศึกษา. 2543 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท ผลการประเมินพบว่า กลุ่ม สร้างเสริม ประสพการณ์ชีวิต สมรรถภาพ ความรู้ความเข้าใจในวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 56.44 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท. 2543 : 8) ซึ่ง เป็นระดับคุณภาพที่ต่ำ จากการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของครูผู้สอนของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 40) พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิต มีปัญหาในการใช้ และปรับ หลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น เนื้อหาในหลักสูตรกำหนดมากเกินไป บางเนื้อหาของ หลักสูตร ล้าสมัย ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้านสื่อการเรียนการสอน ขาดห้องสมุด เพื่อการค้นคว้าสำหรับครู โดยเฉพาะ ขาดอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และครอบคลุม เนื้อหาในเรื่องเฉพาะของแต่ละจังหวัดนั้นไม่น้อย ทำให้ขาดแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และจากการ ประเมินผลที่ผ่านมา ซึ่งให้เห็นว่าการเรียนการสอนในเรื่องที่เกี่ยวกับประสพการณ์ในสิ่งใกล้ตัว

ของผู้เรียนยังไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่การใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ เช่นการสอนแบบการอภิปราย การสอนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วม การสอนแบบบูรณาการ เป็นต้น ตลอดจนการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้าช่วย ได้แก่บทเรียน โปรแกรม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และชุดการเรียนการสอน เป็นต้น ชุดการเรียนการสอน เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมมารวมไว้ด้วยกัน มีกระบวนการผลิตที่เป็นระบบสะดวกต่อการนำไปใช้ และดังที่ บุญแก้ว ควรวาเวช (2542 : 91) กล่าวไว้ว่า ชุดการเรียนการสอน หรือชุดการสอนเป็นสื่อทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการสร้างชุดการเรียนการสอนมีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนในแต่ละหน่วยของชุดการเรียนการสอน มีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาจัดเป็นหน่วย ๆ แต่ละหน่วยมีการแบ่งเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ มีสื่อการเรียนการสอนที่เร้าความสนใจ และสร้างความเข้าใจในเนื้อหาให้นักเรียน ทำให้นักเรียนได้พัฒนาสติปัญญา และความคิด อันเกิดจากการที่นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการด้วยตนเองและกลุ่ม โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือคอยชี้แนะ อาจกล่าวได้ว่าชุดการเรียนการสอนมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนอย่างมาก ในส่วนของครูการสอนด้วยชุดการเรียนการสอน จะทำให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาวิชาที่สลับซับซ้อน และเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้นักเรียนได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยสร้างความพร้อม และความมั่นใจให้แก่ครูผู้สอนด้วย ในส่วนของนักเรียนนั้นนักเรียนได้เรียนรู้ไปทีละขั้น ตามความสามารถ และความสนใจของนักเรียนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัญชลีพร เตชะศิรินุกุล (2535) ไพฑูรย์ ปลอดอ่อน (2537) ทศนีย์ เสรีทุกขณะ (2538) บัญชา นิยมแก้ว (2540) จิตติพร ทองสุข (2541) เขวรัตน์ โพธิ์ทอง (2542) ซึ่งได้สรุปไว้ว่า ชุดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานจะทำให้นักเรียนสนใจในเรื่องที่เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การสอนด้วยชุดการเรียนการสอนเป็นการจัดกิจกรรมเป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมในด้านการปฏิบัติ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะชุดการเรียนการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในรูปแบบหนึ่งซึ่ง กรีน (Green,1976:38-47. อ้างถึงใน สมพร ประมวลศิลป์ชัย 2543 : 3) กล่าวว่าในการเรียนการสอนต้องให้นักเรียนได้ค้นพบความรู้ความจริงด้วยตนเอง ตามความยากง่ายอย่างเหมาะสม ชุดการเรียนการสอนเป็นแหล่งความรู้ที่ทันสมัย มีสื่อการสอนที่เร้าความสนใจ ช่วยลดภาระงานของครู และสนองความต้องการแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดี เป็นการสอนวิธีหนึ่งที่เหมาะสมกับลักษณะของวิชาสังคมศึกษา และจากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับชุดการเรียนการสอน

พบว่า ชุดการเรียนรู้ การสอนทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ช่วยให้ครูดำเนินการสอนไปตามลำดับขั้นตอน ช่วยในการถ่ายทอดเนื้อหา หรือประสบการณ์ที่ซับซ้อนเป็นนามธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียน การสอน ซึ่งเป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน การเรียนรู้จึงต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เต็มศักยภาพ

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองเพื่อนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจ รักและหวงแหน ท้องถิ่นของตนเอง จึงสนใจที่จะสร้างและพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนเรื่องจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยจัดทำเป็นชุดการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย แผนการสอน บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม แบบฝึกหัด บัตรเฉลย แบบทดสอบ แบบประเมินผล คู่มือครู และสื่อประกอบการเรียน การสอนต่าง ๆ แล้วนำไปทดลองสอน เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนเรื่องจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยชุดการเรียนรู้การสอนเรื่องจังหวัดชัยนาท ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้การสอนเรื่องจังหวัดชัยนาท

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเพื่อการพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนเรื่องจังหวัดชัยนาทสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหาและเวลา

เนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เนื้อหาวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องจังหวัดของเรา (จังหวัดชัยนาท) เป็นเวลารวม 16 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 3 คาบ (คาบละ 20 นาที) แบ่งเป็นเนื้อหาย่อย ดังนี้

หน่วยที่ 1 จากเมืองแพรง.... มาเป็นเมืองชัยนาท

หน่วยที่ 2 บุคคลสำคัญในอดีตของจังหวัดชัยนาท

หน่วยที่ 3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หน่วยที่ 4 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และปัจจุบัน

1.2 ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โดยทดลองใช้ชุดการเรียนการสอน ระหว่างวันที่ 2 ธันวาคม 2545 ถึง 27 ธันวาคม 2545 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสรรคบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 774 คน

ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสรรคบุรี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสรรคบุรี อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 31 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi stage sampling)

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอน โดยใช้ชุดการเรียนการสอน

2. ตัวแปรตามมี 2 ตัวแปร คือ

(1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจังหวัดชัยนาท

(2) ความคงทนในการเรียนรู้เรื่องจังหวัดชัยนาท

ข้อจำกัดการวิจัย

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัยนี้อาจเนื่องมาจากช่วงเวลาในการสอน 1 สัปดาห์ สอน 4 ชั่วโมง ช่วงเวลาในการสอนห่างกันหลายวัน อาจทำให้ลำดับความคิดของนักเรียนไม่ต่อเนื่อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดการเรียนการสอน หมายถึง สื่อการเรียนการสอนแบบประสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอนนักเรียน เรื่องจังหวัดชัยนาท ประกอบด้วย คู่มือครู และกิจกรรมสำหรับนักเรียน ในคู่มือครู ประกอบด้วยคำชี้แจงที่เกี่ยวกับการใช้ชุดการเรียนการสอน คำชี้แจงสำหรับผู้สอน บทบาทผู้สอน แผนการสอน ส่วนกิจกรรมสำหรับนักเรียนประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม แบบฝึกหัด แบบทดสอบ เฉลย

ความคงทนในการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการจดจำเนื้อหาในชุด การเรียนการสอนเรื่องจังหวัดชัยนาท ซึ่งวัดได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจบ ทันทีและหลังจากเรียนจบ 2 สัปดาห์ เมื่อนำมาทดสอบแล้วไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลสรรคบุรี อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

การสอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอน หมายถึง การสอนเรื่องจังหวัดชัยนาท โดยใช้สื่อการสอนคือชุดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจังหวัดชัยนาท หมายถึง คะแนนที่นักเรียนทำได้หลังจากการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนเรื่องจังหวัดชัยนาท ซึ่งได้จากการสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดการเรียนการสอนเรื่องจังหวัดชัยนาท ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และหาค่าความเชื่อมั่นไว้ใจได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว

ประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอน หมายถึง ชุดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำไปหาประสิทธิภาพโดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ที่ 80/80 เกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรกคือ ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำแบบประเมินผลระหว่างเรียนได้ถูกต้อง และเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง คือค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดการเรียนการสอนแต่ละชุดได้ถูกต้อง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ข้อทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ เพื่อนำมาใช้วัดความสามารถทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะเกิดประโยชน์ดังนี้

1. ได้ชุดการเรียนการสอนเรื่องจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้วจะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้น
2. เป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนที่สามารถนำชุดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น ไปใช้สอนทำให้ประหยัดเวลา ทำให้ครูมีเวลาเตรียมการสอนบทเรียนเรื่องอื่น ๆ ได้มากขึ้น
3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาชุดการเรียนการสอนสำหรับวิชาอื่น ๆ และชั้นอื่น ๆ ต่อไป